

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ
ARCHAEOLOGICAL MUSEUM OF IGOUMENITSA

ΑΡΧΑΙ
ΟΛΟΓΙ
ΚΟ Μ
ΩΣΕΙΟ
ΗΓΟΥ
ΜΕΝΙΤΣ
ΑΣ ΜΙΚΡΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

ISBN 978-618-84305-5-6

9 786188 430556

Υπουργείο Πολιτισμού
Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσσαρωτίας

Αρχαιολογικό Μουσείο Ηγουμενίτσας

Μικρός Οδηγός

Ηγουμενίτσα 2023

Γενική επιμέλεια
Δρ Γεωργία Πλιάκου

Κείμενα
Δρ Γεωργία Πλιάκου
Αντωνία Τζωρτζάτου
Θεοδώρα Λάζου
Κασσιανή Λάζου
Βασιλική Λάμπρου
Στέφανος Βασιλειάδης

Προέλευση εικόνων
Αρχείο Εφορείας Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας

Σχεδιασμός
Grid Office

Εκτυπώσεις
Γραφικές Τέχνες – Εκδόσεις Θεοδωρίδη

ISBN 978-618-84305-5-6

© 2023, Υπουργείο Πολιτισμού – Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας

Εισαγωγή

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Ηγουμενίτσας, στεγασμένο σε νεόδμητο κτήριο στη βόρεια είσοδο της πόλης, άνοιξε τις πύλες του για το κοινό το 2009. Η κατασκευή του κτηριακού κελύφους και η οργάνωση της μόνιμης έκθεσης των συλλογών του πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων (Β΄ και Γ΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης). Τα ευρήματα, πολλά από τα οποία εκτίθεντο ή φυλάσσονταν παλαιότερα στα Αρχαιολογικά Μουσεία Κέρκυρας και Ιωαννίνων, προέρχονται από ανασκαφικές έρευνες που πραγματοποιήθηκαν σε ολόκληρη τη Θεσπρωτία από τη δεκαετία του 1960 έως πρόσφατα.

Η οικιστική, κοινωνική και οικονομική οργάνωση στην αρχαία Θεσπρωτία διαμορφώθηκαν σε μεγάλο βαθμό από το ιδιαίτερο γεωμορφολογικό της ανάγλυφο. Το ορεινό και κατακερματισμένο τοπίο συνέβαλε στην επί μακρόν διατήρηση μίας γεωργοκτηνοτροφικής οικονομίας και στην πολιτική – διοικητική οργάνωση σε μικρές φυλετικές κοινότητες, τα έθνη, αρχικά με σχέσεις συγγένειας μεταξύ τους. Οι Θεσπρωτοί οργανώθηκαν αργότερα σε Κοινό, για να συμμετάσχουν μετά τα μέσα του 4ου αι. π.Χ. σε ευρύτερους κρατικούς σχηματισμούς, την *Άπειρο* ή *Συμμαχία των Ηπειρωτών* και να συγκροτήσουν αργότερα, μαζί με τα υπόλοιπα Ηπειρωτικά έθνη, το διευρυμένο *Κοινό των Ηπειρωτών*.

Σε καίρια θέση, με τις ευλίμενες ακτές της στο Ιόνιο Πέλαγος και στραμμένη προς την απέναντι Ιταλική ακτή, η Θεσπρωτία αποτέλεσε παράλληλα σημείο συνάντησης πολιτισμών, ιδεών και ανθρώπων. Τα λιμάνια της, ο «Ερημος» και ο «Γλυκής Λιμνή», που μνημονεύονται από τον Θουκυδίδη και τον Στράβωνα, εκτός από πεδία ιστορικών συγκρούσεων, υπήρξαν σημαντικοί πόλοι επικοινωνίας. Οι επιδράσεις από την Κόρινθο και τις αποικίες, που αναπτύχθηκαν κατά μήκος της δυτικής ακτής και στα νησιά του Ιονίου, αλλά και η πρώιμη διείσδυση ανθρώπων και αγαθών από την Ιταλική χερσόνησο αποτυπώνονται στα εκθέματα του Αρχαιολογικού Μουσείου Ηγουμενίτσας.

Η μόνιμη έκθεση, με τίτλο «Θεσπρωτών Χώρα», η οποία αναπτύσσεται στους τρεις ορόφους του κτηρίου, καλύπτει ένα ευρύ χρονολογικό φάσμα από τη Μέση Παλαιολιθική περίοδο έως τους ύστερους ρωμαϊκούς χρόνους, ενώ περιλαμβάνει και μικρό αριθμό αντικειμένων των βυζαντινών – μεταβυζαντινών χρόνων. Το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στην Ελληνιστική εποχή, μία περίοδο μεγάλης άνθισης και ιδιαίτερα αντιπροσωπευτική για την περιοχή. Μέσα από πέντε επιμέρους θεματικές ενότητες και περισσότερα από 1600 εκθέματα, προβάλλεται η μακρά ιστορία και το πλούσιο αρχαιολογικό παρελθόν της Θεσπρωτίας.

Στο ισόγειο του Μουσείου, μετά από μία εισαγωγική ενότητα για την ιστορία της περιοχής, στην οποία σκιαγραφείται με χρονολογική ακολουθία η ανθρώπινη παρουσία από την απώτερη προϊστορία έως τους βυζαντινούς χρόνους, ακολουθεί η παρουσίαση των σημαντικότερων αρχαίων οικισμών που έχουν ερευνηθεί στη Θεσπρωτία. Πτυχές της δημόσιας και ιδιωτικής ζωής των αρχαίων Θεσπρωτών αναδεικνύουν τα αντικείμενα που πλαισιώνουν τις ομόλογες θεματικές ενότητες στον ημιώροφο και παρουσιάζουν την οικονομική οργάνωση, τους πολιτειακούς θεσμούς και τα σημαντικά δημόσια κτήρια, τον πόλεμο και τον οπλισμό, τα ιερά και τις λατρείες, τις καθημερινές ασχολίες και τα επαγγέλματα, την κατοικία, την ένδυση,

τον καλλωπισμό και την προσωπική υγιεινή, το παιχνίδι και τη διασκέδαση. Στην τελευταία αίθουσα της έκθεσης φιλοξενείται μία ιδιαίτερη ενότητα αφιερωμένη στις ταφικές πρακτικές και τις αντιλήψεις γύρω από τον θάνατο. Τέλος, ο αύλειος χώρος φιλοξενεί ευρήματα από τη ρωμαϊκή αποικία Φωτική και το επίνειό της, τον παραθαλάσσιο οικισμό στο Λαδοχώρι της Ηγουμενίτσας.

Η επιλογή των μουσειακών αντικειμένων που παρουσιάζονται στον ανά χείρας Μικρό Οδηγό, επιχειρεί να αναδείξει τις πολλαπλές όψεις της ανθρώπινης δραστηριότητας στη Θεσπρωτία για ένα μακρύ χρονικό διάστημα, από την εμφάνιση των Νεάντερταλ στους υγρότοπους και τα ορεινά περάσματά της έως την εγκατάσταση Ρωμαίων εποίκων, ενώ αντικείμενα βυζαντινών – μεταβυζαντινών χρόνων αναδεικνύουν τη διαχρονική κατοίκηση αρχαίων οικισμών.

Αιχμή

από το Μεγάλο Καρβουνάρι Μέση Παλαιολιθική περίοδος

Η λίθινη αιχμή από πυριτόλιθο από το Μεγάλο Καρβουνάρι αποτελεί χαρακτηριστικό εργαλείο της μουστέριας λιθοτεχνίας της Μέσης Παλαιολιθικής περιόδου. Έχει τριγωνικό σχήμα με μικρό πάχος και αποτελείται από δύο επεξεργασμένες κόψεις που συγκλίνουν σχηματίζοντας αιχμηρή απόληξη.

Πρόκειται για τριγωνική φολίδα που έχει αποσπαστεί από τον πυρήνα, τον αρχικό όγκο της πρώτης ύλης, με τη μέθοδο Levallois. Η καινοτομία της μεθόδου, που εξελίχθηκε και εδραιώθηκε από τους Νεάντερταλ (*Homo neanderthalensis*) στη Μέση Παλαιολιθική περίοδο (100.000–40.000 πριν από σήμερα), συνίσταται στο ότι επέτρεψε την παραγωγή εργαλείων προκαθορισμένου σχήματος, ένα από τα οποία ήταν και οι αιχμές. Ορισμένες έφεραν επεξεργασία με μικροαπολεπίσεις στις κόψεις που τελειοποιούσαν το σχήμα τους, όπως είναι η περίπτωση της αιχμής από το Καρβουνάρι.

Οι μουστέριες αιχμές μαρτυρούν την αφαιρετική σκέψη και την ικανότητα των Νεάντερταλ να σχεδιάζουν τεχνολογικά πρωτότυπα αντικείμενα. Μελέτες έχουν αναδείξει τον πολυλειτουργικό χαρακτήρα τους ως κυνηγετικά όπλα αλλά και για την κοπή και επεξεργασία κρέατος, δέρματος ή ξύλου. Στην πρώτη περίπτωση χρησιμοποιούνταν στείλιωμένες σε ξύλινα δόρατα, ώστε να πλήττουν τα ζώα και από μακριά.

Σύμφωνα με τα έως τώρα δεδομένα της έρευνας, τα πρωιμότερα τεκμήρια της ανθρώπινης κατοίκησης στη Θεσπρωτία τοποθετούνται στη Μέση Παλαιολιθική περίοδο. Οι κυνηγοί–τροφοσυλλέκτες μετακινούνταν εποχιακά από τις όχθες των υγρότοπων (Μόρφι, Καρβουνάρι) στα πεδινά έως τα φυσικά ορεινά περάσματα σε μεγαλύτερο υψόμετρο (Ελευθεροχώρι). Τα μέρη αυτά τους εξασφάλιζαν την πρώτη ύλη για τα εργαλεία τους καθώς και πρόσβαση σε νερό και θηράματα. Οι μεγαλύτερες από αυτές τις θέσεις γεωλογικά αποτελούν καρστικές λεκάνες μόνιμων ή εποχιακών υγρότοπων, που σήμερα είναι γεμάτες από αποθέσεις ερυθρογής, τα χαρακτηριστικά στο θεσπρωτικό τοπίο «κοκκινοχώματα».

Στις ίδιες οικολογικές ζώνες συνεχίστηκε η ανθρώπινη δραστηριότητα και κατά την Ανώτερη Παλαιολιθική (40.000–10.000 πριν από σήμερα), όπως φαίνεται από τα λίθινα εργαλεία που έχουν βρεθεί.

Η αιχμή (αριθ. ευρ. ΘΕ 6920) εκτίθεται στην Αίθουσα 1 –Ενότητα Ι:
«Αρχαιολογική και Ιστορική αναδρομή –Οι πρώτες κατακτήσεις».

Πήλινη κύλिका και χάλκινη αιχμή δόρατος από τις Στένες Γκρίκας Ύστερη Εποχή Χαλκού

Η αποσπασματικά σωζόμενη κύλिका (αγγείο πόσης) είναι φτιαγμένη από λεπτό-κοκκο κιτρινωπό πηλό και έχει κατασκευαστεί σε κεραμικό τροχό. Έχει βαθύ ημισφαιρικό σώμα, ψηλό κυλινδρικό πόδι και δισκοειδή βάση. Διατηρεί ίχνη διακόσμησης μελανής ταινίας γύρω από το χείλος και ελάχιστα ίχνη χρώματος στο σώμα του. Χρονολογείται στην Ύστερη Εποχή του Χαλκού (Υστεροελλαδική IIIA2 περίοδο, τρίτο τέταρτο του 14ου αι. π.Χ.). Σε αντίθεση με τις πορτοκαλό-χρωμες κύλικες και άλλα χειροποίητα αγγεία από την ίδια θέση, η τροχήλατη κύλिका αποτελεί προϊόν εισαγωγής από κάποιο μυκηναϊκό κέντρο.

Η χάλκινη αιχμή δόρατος συνόδευε τον νεκρό ενός από τους δύο κιβωτιό-σχημους τάφους που εντοπίστηκαν στην ίδια περιοχή. Έχει φυλλόσχημη λεπίδα με κεντρική νεύρωση και σχετικά κοντό κωνικό αυλό, που έφερε στις δύο πλευρές του μικρές οπές για τη στερέωση με καρφιά του ξύλινου στελέχους του δόρατος. Χρονολογείται στην Ύστερη Εποχή του Χαλκού (ΥΕ ΙΙΓ περίοδο, αρχές του 12ου αι. π.Χ.).

Τα ευρήματα από τις Στένες συνδέονται με τα κατάλοιπα μικρού, πιθανότατα μόνιμου, οικισμού με μεικτή γεωργοκτηνοτροφική οικονομία, που χρονολογείται στην Ύστερη Εποχή Χαλκού (14ος – 12ος αι. π.Χ.). Η ύπαρξη της εποχιακής λίμνης Χότκοβας σε μικρή απόσταση θα συνέβαλε στην επιλογή της θέσης. Ανάλογοι οικισμοί της Ύστερης Εποχής του Χαλκού (1.600 – 1.100 π.Χ.) έχουν ερευνηθεί και στην υπόλοιπη Ήπειρο, στις κοιλάδες των ποταμών Αχέροντα και Κωκυτού και στο λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων.

Η θέση της εγκατάστασης ανάμεσα στις κοιλάδες των ποταμών Κωκυτού και Καλαμά και κοντά στο ορεινό πέρασμα του Ελευθεροχωρίου διευκόλυε την επικοινωνία με την ενδοχώρα της Ηπείρου, αλλά και με κέντρα του μυκηναϊκού κόσμου στη νότια και δυτική Ελλάδα, όπως πιστοποιείται από την παρουσία της εισηγμένης κεραμικής και της αιχμής.

Τα αντικείμενα (αριθ. ευρ. ΘΕ 8953, ΘΕ 4070)

εκτίθενται στην Αίθουσα 1 – Ενότητα Ι:

«Αρχαιολογική και Ιστορική αναδρομή – Οι πρώτες κατακτήσεις».

Πήλινα σφραγίσματα από το Πρυτανείο – Αρχείο των Γιτάνων 3ος – 2ος αι. π.Χ.

Πήλινο σφράγισμα με την επιγραφή ΘΕΣΠΡΩΤΩΝ

Απεικονίζεται ως έμβλημα κεφάλι αντρικής μορφής στραμμένο προς τα δεξιά. Δεξιά της μορφής διακρίνεται η επιγραφή: ΘΕΣΠΡΩΤΩΝ. Η αιγιματική αντρική κεφαλή δεν μας είναι γνωστή από τις θεσπρωτικές νομισματικές εκδόσεις.

Τον 4ο αι. π.Χ. τα θεσπρωτικά έθνη είχαν πιθανόν συνενωθεί σε έναν ευρύτερο πολιτικό σχηματισμό, το Κοινό των Θεσπρωτών, όπως προκύπτει από την αναφορά *προστάτη* σε επιγραφές και *γραμματέα* σε άλλα σφραγίσματα από τα Γίτανα.

Πήλινο σφράγισμα με την επιγραφή ΓΙΤΑΝΑ

Στην επιφάνειά του απεικονίζεται κεφάλι γυναικείας μορφής στραμμένο προς τα δεξιά. Φοράει καυσία, ένα είδος στρογγυλού πλατύγυρου καπέλου, που αποτελούσε χαρακτηριστικό κάλυμμα των αρχαίων Μακεδόνων. Δεξιά της μορφής διακρίνεται η επιγραφή: ΓΙΤΑΝΑ.

Το όνομα της πόλης ΓΙΤΑΝΑ αναγράφεται σε 14 τουλάχιστον σφραγίσματα. Η γυναικεία μορφή με την καυσία, που αποτελεί προσωποποίηση της πόλης, μπορεί να αντιπαραβληθεί με την καυσιοφόρο προσωποποίηση της Αιτωλίας σε νομίσματα της Αιτωλικής Συμπολιτείας (239 – 229 και 170 – 160 π.Χ.).

Τα 3.000 περίπου πήλινα σφραγίσματα που βρέθηκαν στο δωμάτιο του Αρχείου, στο κτήριο του Πρυτανείου των Γιτάνων, προορίζονταν για την επικύρωση των δημόσιων εγγράφων. Είναι μικρά κομμάτια νωπού πηλού που χρησιμοποιούνταν για σφράγιση επίσημων εγγράφων. Τοποθετούνταν εξωτερικά του εγγράφου, συνήθως απευθείας επάνω στο τυλιγμένο φύλλο παπύρου ή επάνω στον λινό (δηλαδή το σοκί από λινάρι) που έδενε τον πάπυρο. Η σφραγίδα του συντάκτη εξασφάλιζε το απόρρητο του εγγράφου και συγχρόνως έδειχνε την προέλευσή του.

Οι θέσεις όπου εντοπίστηκαν τα σφραγίσματα υποδηλώνουν ότι τα έγγραφα είχαν αρχειοθετηθεί μέσα σε πιθάρι, σε ράφια και ορισμένα μέσα σε κιβώτια. Όταν το κτήριο καταστράφηκε από φωτιά, ο άοπτος πηλός ψήθηκε και, σε αντίθεση με τους παπύρους, τα σφραγίσματα διασώθηκαν.

Στην επιφάνεια των σφραγισμάτων απεικονίζονται θεοί, ήρωες και μυθικά όντα, ζώα και πτηνά, κυρίως όμως δημόσια εμβλήματα με ονόματα και σύμβολα Ηπειρωτικών εθνών (ΘΕΣΠΡΩΤΩΝ, ΜΟΛΟΣΣΩΝ, ΧΑΟΝΩΝ, ΕΛΕΑΙΩΝ) και ευρύτερων κρατικών σχηματισμών (ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ, ΑΙΤΩΛΩΝ), όπως και δημόσιων λειτουργιών και λειτουργών (ΒΟΥΛΑΣ, ΣΥΝΕΔΡΩΝ, ΑΓΟΡΑΝΟΜΟΣ, ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ, ΑΓΩΓΕΥΣ). Σφραγίσματα με την επιγραφή ΠΑΡΘΙΝΩΝ και ΑΜΑΝΤΩΝ μαρτυρεί σχέσεις με έθνη και πόλεις της Ιλλυρίας. Συχνή είναι τέλος η απεικόνιση μακεδονικών συμβόλων, που φανερώνει τους στενούς δεσμούς των Ηπειρωτών με το βασίλειο της Μακεδονίας.

Τα σφραγίσματα (αριθ. ευρ. ΣΦ 288, ΣΦ 319) εκτίθενται στην Αίθουσα 1 – Ενότητα Ι: «Αρχαιολογική και Ιστορική αναδρομή – Από το γένος στην πόλη» και Ενότητα ΙΙ: «Οικισμοί ιστορικών χρόνων – Γίτανα: η οργανωμένη πόλη».

Εφυαλωμένο πινάκιο από την Ντόλιανη Μέση Βυζαντινή περίοδος

Αβαθές πήλινο πινάκιο που κοσμεύεται με παράσταση γρύπα μέσα σε κυκλικό πλαίσιο. Πρόκειται για ένα υψηλής ποιότητας δείγμα της εφυαλωμένης κεραμικής, η διακόσμηση του οποίου έχει εκτελεστεί με την πολύχρωμη τεχνική σε λευκό πηλό (white polychrome ware), με χρήση κυρίως βαθύ μπλε και λευκού χρώματος και δευτερευόντως πορτοκαλί και χρυσού. Ο γρύπας, το αρχαίο μυθολογικό ον, υιοθετείται στη βυζαντινή τέχνη ως σύμβολο αποτρεπτικό του κακού και κατά τη Μέση Βυζαντινή περίοδο απαντάται συχνά σε αρχιτεκτονικά γλυπτά, έργα μικροτεχνίας, εικονογραφημένα χειρόγραφα και υφάσματα.

Με βάση την εικονογράφηση και την τεχνοτροπία του, το πινάκιο μπορεί να χρονολογηθεί στο β' μισό του 10ου – αρχές του 11ου αι. μ.Χ. και να αποδοθεί σε εργαστήριο της Κωνσταντινούπολης ή του άμεσου περιγύρου της όπως της Νικομήδειας ή της Νίκαιας.

Ο οχυρωμένος οικισμός της Ντόλιανης όπου βρέθηκε το πινάκιο, ταυτίστηκε με την αρχαία θεσπρωτική πόλη Φανοτή και κατοικήθηκε διαχρονικά από τους αρχαίους έως και τους μεταβυζαντινούς χρόνους. Για την περίοδο, ωστόσο, την οποία χρονολογείται το αντικείμενο δεν έχουν εντοπιστεί οικιστικά κατάλοιπα και η κατοίκηση στην Ντόλιανη και την ευρύτερη περιοχή (Ρίζιανη, Κορύτιανη, Παραπόταμος) μαρτυρείται έμμεσα από την ύπαρξη εκτεταμένων νεκροταφείων.

Η μοναδικότητα του πινακίου, σε συνδυασμό με την απουσία κατά τη Μέση Βυζαντινή περίοδο ενός σημαντικού θεσπρωτικού κέντρου όπου θα μπορούσε να φτάσει το πολυτελές αυτό αντικείμενο μέσω του εμπορίου ή ως προσωπικό κτήμα κάποιου σημαντικού αξιωματούχου, θέτουν ερωτήματα για την παρουσία του στη Θεσπρωτία και την Ντόλιανη. Μία υπόθεση είναι να ανήκε σε κάποιο υψηλά ιστάμενο πρόσωπο διερχόμενο από την περιοχή ή να αποτελούσε κειμήλιο που άλλαξε χέρια από γενιά σε γενιά και βρέθηκε, πολλά χρόνια μετά την κατασκευή του, στην Ντόλιανη των ύστερων βυζαντινών χρόνων.

Το πινάκιο (αριθ. ευρ. ΘΕ 8313) εκτίθεται στην Αίθουσα 1 –
Ενότητα Ι: «Αρχαιολογική και Ιστορική αναδρομή –
Ρωμαϊκή κυριαρχία. Διάδοση του χριστιανισμού».

Λίθινη στήλη με απελευθερωτική – αφιερωματική επιγραφή από το Φράγμα Καλαμά 4ος αι. π.Χ.

Η στήλη βρέθηκε στην ευρύτερη περιοχή των Γιτάνων, κατά την κατασκευή του φράγματος του ποταμού Καλαμά. Η επιγραφή αναφέρεται στην απελευθέρωση του δούλου Φάλακρου από τον κύριό του Ξένου, γιο του Νικάνορος. Η απελευθέρωση έγινε τον μήνα Γαμίλιο, το έτος κατά το οποίο προστάτης του Κοινού των Θεσπρωτών ήταν ο Αλέξανδρος και ιερέας της Θέμιδος, στην οποία αφιερώθηκε ο δούλος, ήταν ο Φυσταίος. Μάρτυρες που ενέκριναν την πράξη ήταν ο Άνδρων, γιος του Νικάνορος, πιθανότατα αδελφός του Ξένου και κάποιος πιθανόν με το όνομα Αντίγονος.

Σε πολλές περιπτώσεις η απελευθερωτική πράξη είχε και θρησκευτική διάσταση. Οι δούλοι απελευθερώνονταν υπό την εποπτεία των θεών και αφιερώνονταν σε αυτούς, συχνά με την υποχρέωση να προσφέρουν υπηρεσίες στον ναό τους. Στη συγκεκριμένη επιγραφή ο Φάλακρος αφιερώνεται στη Θέμιδα, που η λατρεία της στα Γίτανα μαρτυρείται και από την αναγραφή του ονόματος της θεάς σε κεραμίδια στέγης.

Η επιγραφή παρέχει πληροφορίες και για την πολιτική οργάνωση των Θεσπρωτών. Η ύπαρξη *προστάτη*, αξιώματος ανάλογου με εκείνου του επώνυμου άρχοντα, υποδηλώνει ότι τα θεσπρωτικά έθνη είχαν πιθανόν συνενωθεί σε έναν ευρύτερο πολιτικό σχηματισμό, το Κοινό των Θεσπρωτών, όπως αντίστοιχα είναι επιγραφικά βεβαιωμένο για το γειτονικό έθνος των Μολοσσών. Το εθνικό Ικαδωτός που προσδιορίζει τον Ξένου μαζί με το πατρώνυμό του, πιθανόν αντιστοιχεί σε ένα από τα μικρότερα θεσπρωτικά έθνη. Η αναφορά του προστάτη του Κοινού και του ιερέα της Θέμιδας αποτελούσε και χρονολογική υπόμνηση της απελευθερωτικής πράξης. Τέλος, η αναφορά στον κορινθιακό μήνα Γαμίλιο, τον ένατο μήνα του έτους το οποίο ξεκινούσε στις αρχές του φθινοπώρου, βεβαιώνει ότι στην Ήπειρο είχε υιοθετηθεί το κορινθιακό ημερολόγιο ή μία παραλλαγή αυτού.

Η στήλη (αριθ. ευρ. ΘΕ 9290) εκτίθεται στην Αίθουσα 2 – Ενότητα III:
«Δημόσιος βίος – Πολιτική οργάνωση».

Ἀγαθαὶ τύχαι · ἐπὶ προ[σ]-
τάτα Θεσπρωτῶν Ἀλε-
ξάνδρου, ἱερέος δὲ Φυ-
σταίου, μηνὸς Γαμιλί-
ου, ἀφῆκε Ξένυς Νικάν-
ορος Ἰκαδωτος Φάλακ-
ρον ἐλεύθερον καὶ ἀν-
έθηκε τᾷ Θέμιτι, συν-
ευδοκούντων Ἄνδρω-
νος τοῦ Νικάνορος, [Σω]σ-
[-] Ἀντιγον[- - - - -].

Θησαυρός αργυρών νομισμάτων από την Ελέα Τέλος 3ου – 2ος αι. π.Χ.

Ο νομισματικός θησαυρός που αποκαλύφθηκε μέσα σε μικρό πήλινο αγγείο πίσω από τον τοίχο της ανατολικής στοάς της Αγοράς της Ελέας αποτελείται από σαράντα ένα αργυρά νομίσματα. Δεκατρία από αυτά αποτελούν εκδόσεις του νομισματοκοπέιου του Κοινού των Ηπειρωτών. Φέρουν στον εμπροσθότυπο κεφαλή Δωδωναίου Δία στεφανωμένου με κλάδο βαλανιδιάς ή τις κεφαλές του θεϊκού ζεύγους, Δία και Διώνης και κεραυνό με την επιγραφή ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ στον οπισθότυπο. Είκοσι εννέα νομίσματα είναι αργυρές δραχμές της Απολλωνίας και τα υπόλοιπα επτά δραχμές του Δυρραχίου. Απεικονίζουν αγελάδα με θηλάζον μοσχάρι στην εμπρόσθια όψη και όνομα, πιθανόν του υπεύθυνου του νομισματοκοπέιου. Στην πίσω όψη αποδίδονται αστεροειδή ανθήματα μαζί με τα εθνικά ΔΥΡ και ΑΠΟΛ που δηλώνουν αντίστοιχα τα αρχικά των δύο πόλεων της Ιλλυρίας, και το όνομα του επώνυμου άρχοντα. Τα νομίσματα χρονολογούνται από τις τελευταίες δεκαετίες του 3ου αι. π.Χ. έως το 168 π.Χ.

Η σύνθεση του θησαυρού, που αποτελείται μόνο από αργυρά νομίσματα, δεν αποτυπώνει τις καθημερινές συναλλαγές που πραγματοποιούνταν με τα μικρότερης αξίας χάλκινα κέρματα. Αποτελούσε πιθανότατα τις οικονομίες ενός ευκατάστατου εμπόρου που απέκρυψε βιαστικά στην αγορά της Ελέας, πλησίον του καταστήματός του, εν όψει της απειλής του Γ' Μακεδονικού Πολέμου (172 – 168/7 π.Χ.). Δεν αποκλείεται η περίοδος της απόκρυψης να συμπίπτει με την υποχρεωτική παράδοση του χρυσού και του αργύρου των Ηπειρωτικών πόλεων στους Ρωμαίους έναν χρόνο μετά την ήττα του Μακεδόνα βασιλιά Περσέα στην Πύδνα, το 167 π.Χ., προκειμένου να παραδοθεί ως πολεμική λεία στις ρωμαϊκές λεγεώνες.

Οι νομισματικοί «θησαυροί» είναι σύνολα νομισμάτων που βρέθηκαν συγκεντρωμένα. Φυλάσσονταν από τους ιδιοκτήτες τους σε υφασμάτινα ή δερμάτινα πουγκιά, σε πήλινα ή χάλκινα αγγεία και τοποθετούνταν σε τοίχους, κάτω από δάπεδα οικιών, ή θάβονταν σε περιβόλους ιερών και άλλων δημοσίων κτηρίων. Ανάλογα με τον λόγο της απόκρυψής τους, οι «θησαυροί» χαρακτηρίζονται ταφικοί ή αναθηματικοί ή αναγκαστικής απόκρυψης, όταν σχετίζονται με περιόδους πολεμικών αναταραχών ή φυσικών καταστροφών και τέλος αποταμιευτικοί, όταν προέρχονται από την ανάγκη του αποθησαυρισμού της αποταμίευσης.

Το σύνολο του θησαυρού εκτίθεται στην Αίθουσα 2 – Ενότητα III:
«Δημόσιος βίος – Οικονομική και Πολιτική οργάνωση».

Ο οπλισμός ενός επιφανούς αξιωματούχου σε τάφο από το Προδρόμι 4ος – αρχές 3ου αι. π.Χ.

Ο κιβωτιόσχημος τάφος που αποκαλύφθηκε τυχαία το έτος 1978 στο χωριό Προδρόμι Παραμυθιάς, έκρυβε εντυπωσιακά ευρήματα. Σιδερένιος θώρακας, δύο σιδερένια κράνη το ένα από τα οποία με αργυρή επικάλυψη, ένα ξίφος και η θήκη του, ένα επίχρυσο στεφάνι με φύλλα και καρπούς βελανιδιάς και μυρτιάς, ένα σιδερένιο κλειδί και μια στλεγγίδα συνόδευσαν τον πολεμιστή κάτοχό τους στο τελευταίο ταξίδι του. Τα υπολείμματα της καύσης του νεκρού είχαν τοποθετηθεί σε χάλκινη τεφροδόχο υδρία την οποία κοσμούσε διονυσιακή σκηνή. Τα ευρήματα τοποθετούν τη χρονολόγηση του τάφου στη μετάβαση από τον 4ο στον 3ο αι. π.Χ. και πιθανώς την εποχή της βασιλείας του Πύρρου, χωρίς, ωστόσο, να αποκλείεται και μια ελαφρώς προγενέστερη χρονολόγησή του.

Η πολυτέλεια του οπλισμού και το είδος του ξίφους μαρτυρούν ότι ο τάφος θα πρέπει να ανήκε σε κάποιον ανώτερο αξιωματούχο που ανήκε στο σώμα των ιππέων. Ηπειρώτης διακεκριμένος πολεμιστής, Θεσπρωτός ή Μολοσσός, ο επιφανής νεκρός του Προδρομίου ίσως ενταφιάστηκε στον τόπο όπου έχασε τη ζωή του στη διάρκεια μιας σημαντικής μάχης σύμφωνα με την πρακτική του αφηρωισμού, αντί να μεταφερθεί στην πατρίδα του.

Σιδερένιος θώρακας με χρυσά προσαρτήματα

Ο σιδερένιος θώρακας ανήκει στον ανατομικό τύπο. Αποτελείται από δύο τμήματα, εμπρόσθιο και οπίσθιο, συνδεδεμένα κατακόρυφα στα πλάγια. Αποδίδεται η διάπλαση του ανθρώπινου σώματος, ιδιαίτερα η θωρακική, στομαχική και κοιλιακή χώρα. Οι θηλές του στήθους είναι επίθετες χρυσές. Στην απόληξη των επωμίδων υπάρχουν χρυσά δισκάρια με ανάγλυφες λεοντοκεφαλές. Χρυσά δισκάρια με ρόδακες είναι προσαρτημένα στο στήθος και λίγο χαμηλότερα, και ένας στη ράχη. Στους σιδερένιους κρίκους που κρέμονται από τα δισκάρια δενόταν κορδόνι για τη σύνδεση των δύο τμημάτων και την πρόσδεση των επωμίδων. Ο ανατομικός θώρακας του Προδρομίου είναι σπανιότατο εύρημα, καθώς δεν έχουν διασωθεί όμοιοι στον ελλαδικό χώρο.

Σιδερένιο κράνος με επένδυση αργύρου

Το ένα από τα σιδερένια κράνη του Προδρομίου είναι το μοναδικό σωζόμενο κράνος με αργυρή επένδυση στην εξωτερική επιφάνεια. Ανήκει στον λεγόμενο «σύνθετο» τύπο που συνδυάζει επιμέρους στοιχεία διαφορετικών τύπων κράνους. Στην κορυφή σχηματίζεται λοφίο με υποδοχές για τη στερέωση άλλου κινητού λοφίου από φτερά ή τρίχες αλογοουράς. Οι παραγναθίδες, για την προστασία της κροταφικής χώρας και των παρειών, είναι κινητές και στερεώνονται με μικρά καρφάλια. Στην εξωτερική επιφάνεια το κράνος φέρει χρυσές διακοσμητικές λεπτομέρειες. Χάλκινη επιχρυσωμένη λεπτή ταινία περιτρέχει την εξωτερική επιφάνεια του κράνους, ενώ από ένα χρυσό ανθεμοειδές κόσμημα υπάρχει στις απολήξεις του λοφίου. Το κράνος του Προδρομίου παρουσιάζει μεγάλη ομοιότητα με το εικονιζόμενο κράνος σε μια από τις τοιχογραφίες του μακεδονικού τάφου των Λύσωνος και Καλλικλέους, στα Λευκάδια Ημαθίας.

Σιδερένιο κράνος

Το δεύτερο σιδερένιο κράνος του τάφου ανήκει επίσης στον λεγόμενο «σύνθετο» τύπο. Στην κορυφή του θόλου αναπτύσσεται συμφυές λοφίο. Το κράνος χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερα προτεταμένο γείσο, ενώ ιδιαιτερότητα αποτελεί η πλαστική απόδοση των αυτιών. Στις πλάγιες ελικοειδείς απολήξεις του γείσου υπάρχουν σωληνοειδείς υποδοχές για τη στερέωση φτερών.

Σιδερένιο ξίφος και κολεός

Το σιδερένιο ξίφος με την ελαφρώς κυρτή ράχη ανήκει στον τύπο της κοπίδος, που χρησιμοποιούνταν και ως όπλο που τέμνει, όπως η μάχαιρα ή η σπάθη. Η λαβή έχει σχήμα κεφαλιού πτηνού (γερανός) και στο κάτω τμήμα της διαμορφώνεται εγκοπή για ασφαλές κράτημα. Το σχήμα και το σχετικά μεγάλο μήκος του ξίφους βεβαιώνει ότι ανήκε σε ιππέα. Το όπλο αυτό ο Ξενοφών (*Περί Ίππικῆς* 12.11) το θεωρεί ιδανικό για το συγκεκριμένο σώμα στρατού.

Η θήκη του ξίφους (κολεός) είναι σιδερένια με ίχνη δέρματος. Ο κολεός θα ήταν αναρτημένος σε δερμάτινο τελαμώννα, περασμένο διαγωνίως από τον δεξιό ώμο, και θα κατέληγε στα αριστερά της μέσης του πολεμιστή. Κάλυπτε τη λεπίδα αφήνοντας ελεύθερη τη λαβή του ξίφους για να διευκολύνει την ανάσυσή του.

Τα αντικείμενα (αριθ. ευρ. ΘΕ 4α-4β, ΘΕ 6, ΘΕ 7, ΘΕ 9α-9β) εκτίθενται με το σύνολο του τάφου στην Αίθουσα 2 – Ενότητα III: «Δημόσιος βίος – Πόλεμος και οπλισμός – Ένας πολεμιστής ήρωας».

Χάλκινος κημός από τα Γίτανα 3ος – 2ος αι. π.Χ.

Ο κημός (φίμωτρο) αλόγου βρέθηκε στη στοά της Αγοράς των Γιτάνων και αποτελεί ένα από τα λίγα σωζόμενα γνωστά παραδείγματα από χαλκό. Ανήκει στον διάτρητο τύπο, χωρίς σάκο στο κάτω τμήμα του για την υποδοχή του ρύγχους του αλόγου, αποτελούμενο από μεταλλικές ταινίες κατασκευασμένες με την τεχνική της χύτευσης. Το πρόσθιο πεπλατυσμένο τμήμα που κάλυπτε το μέτωπο του ζώου φέρει περίτεχνη διακόσμηση σε σχήμα κισσόφυλου, ημισελήνων και ελίκων. Τα δύο πλάγια κατακόρυφα στελέχη απολήγουν σε κεφαλές κύκνων, απ' όπου θα εξαρτιόνταν δύο κρίκοι για την πρόσδεση του ιμάντα ανάρτησης του κημού στον τράχηλο του αλόγου.

Ο κημός ή φιμός, που αναφέρεται και στις γραμματειακές πηγές, αποτελούσε μέρος της ιπποσκευής και χρησίμευε για να περικλείει το στόμα του αλόγου, εμποδίζοντάς το να δαγκώνει ή να τρώει, χωρίς ωστόσο να περιορίζει την αναπνοή του. Συνήθως κατασκευάζονταν από φθαρτά οργανικά υλικά, όπως δέρμα και καλάμι. Χάλκινοι κημοί ήταν σπάνιοι και προορίζονταν για εύπορους ιδιοκτήτες ίππων.

Η μεγάλη δωρική στοά όπου βρέθηκε το εξάρτημα, καταλαμβάνει το βόρειο τμήμα της Αγοράς της πόλης. Στην πρόσοψή της υπήρχε σειρά από βάθρα, ορισμένα ενεπίγραφα, που θα στήριζαν αφιερώματα και τιμητικούς ανδριάντες που έστησε η πόλη για να τιμήσει καταξιωμένα πρόσωπα που την είχαν ευεργετήσει. Παρότι τα μορφολογικά του χαρακτηριστικά παραπέμπουν σε χρηστικό αντικείμενο, δεν αποκλείεται ο κημός να προέρχεται από χάλκινο άγαλμα ίππου.

Η εύρεση μεγάλου αριθμού χάλκινων αντικειμένων στο στρώμα καταστροφής της στοάς, μεταξύ των οποίων και ο κημός, έχει ερμηνευθεί ως μια προσπάθεια συλλογικού αποθησαυρισμού την ταραγμένη περίοδο πριν τον Γ΄ Μακεδονικό Πόλεμο (172 – 168/7 π.Χ.).

Ο κημός (αριθ. ευρ. ΘΕ 4579) εκτίθεται στην Αίθουσα 2 – Ενότητα III:
«Δημόσιος βίος – Πόλεμος και οπλισμός».

Λίθινο αγαλματίδιο από τα Γίτανα Ελληνιστική περίοδος

Το λίθινο αγαλματίδιο γυναικείας μορφής βρέθηκε στον ναό της Παρθένου των Γιτάνων. Η μορφή, της οποίας δεν σώζεται η κεφαλή, είναι ντυμένη με ποδήρη χειριδωτό χιτώνα και λοξό ιμάτιο, που καλύπτει και τα δύο χέρια. Στέκεται όρθια και στηρίζει το βάρος του σώματος στο αλύγιστο αριστερό πόδι, ενώ στρέφει ελαφρά το δεξί. Ο πήχης του ενός χεριού διασχίζει εγκάρσια τον κορμό και ακουμπά στην κοιλιά, ενώ το άλλο χέρι κατευθύνεται προς την κεφαλή.

Στην ορθογώνια βάση του αγάλματος υπάρχει χαραγμένη δίστιχη επιγραφή που αποκαλύπτει το όνομα της αναθέτριας αλλά και τη λατρευόμενη θεότητα:

[Παρ]θένω Φιλ[...]-

-[...κ]ατά ὄραμα

Αφιερώνεται δηλαδή από τη Φίλα ή Φιλώ στην Παρθένο μετά από όνειρο που είδε.

Το αγαλματίδιο ανήκει στον τύπο της *Pudicitia*, που έχει μεγάλη διάδοση στους ελληνιστικούς και ρωμαϊκούς χρόνους και παρουσιάζει τυποποιημένα χαρακτηριστικά ως προς τη στάση των χεριών, την ενδυμασία και την *contrapposto* (χιαστί) στάση του σώματος με το ένα πόδι στάσιμο και το άλλο λυγισμένο στο γόνατο.

Ο αγαλματικός τύπος πέρασε στο ρωμαϊκό πάνθεον ως προσωποποίηση της γυναικείας σεμνότητας, αγνότητας και εγκράτειας, αρετές τις οποίες έπρεπε να εκφράζουν οι γυναίκες με την ένδυση και τη στάση του σώματος σε κάθε δημόσια εμφάνισή τους. Η ρωμαϊκή θεότητα, με την οποία η Παρθένος φαίνεται ότι μοιράζεται κοινά χαρακτηριστικά, προστάτευε τις έγγαμες γυναίκες και βοηθούσε στην επίλυση προβλημάτων στον γάμο.

Ο ναός της Παρθένου, όπου βρέθηκε το αγαλματίδιο, ανήκει στον τύπο του απλού δίστυλου ναού εν παραστάσι, με δύο κίονες δωρικού ρυθμού ανάμεσα στους τοίχους της εισόδου. Τα κινητά ευρήματα μαρτυρούν λατρείες που σχετίζονται με διαβατήριες τελετές και σηματοδοτούν το πέρασμα από την παιδική ηλικία στον κόσμο των ενηλίκων.

Το αγαλματίδιο (αριθ. ευρ. ΘΕ 2944) εκτίθεται στην Αίθουσα 2 – Ενότητα III:
«Δημόσιος βίος – Ιερά και λατρείες».

ΕΠΟΥ ΠΙΑ
ΠΑΡΑΜΑ

Μελαμβαφής αττική κύλικα από τη Μαστιλίτσα Τέλος 6ου – αρχές 5ου αι. π.Χ.

Πήλινη μελαμβαφής κύλικα (αγγείο πόσης), συγκολλημένη από πολλά όστρακα. Η επιφάνεια του αγγείου καλύπτεται από καλής ποιότητας στιλπνό μελανό γάνωμα, ενώ το εσωτερικό του διακοσμείται με μορφή Γοργονείου μέσα σε μέταλλιο που αποδίδεται με τη μελανόμορφη τεχνική. Έντονες διαφοροποιήσεις υπάρχουν ανάμεσα στους δύο οφθαλμούς, συνήθης καλλιτεχνική σύμβαση για την απόδοση του τρομακτικού βλέμματος της Γοργούς – Μέδουσας. Το χάσμα του ανοικτού στόματος δηλώνεται με συμπαγή μελανή ημικυκλική επιφάνεια, ενώ η προεξέχουσα, κρεμάμενη, γλώσσα με ερυθρό επίθετο χρώμα.

Η αποτροπαϊκή μορφή του Γοργονείου επιλεγόταν συχνά ως διακοσμητικό θέμα από τους αγγειογράφους των αρχαϊκών χρόνων για τις κύλικες, τα κατεξοχήν αγγεία των συμποσίων της περιόδου.

Το αγγείο κατασκευάστηκε στην Αττική. Βρέθηκε να συνοδεύει, ως το μόνο κτέρισμα, ταφή ενήλικου από νεκροταφείο των ύστερων αρχαϊκών και πρώιμων κλασικών χρόνων στην περιοχή της Μαστιλίτσας, στις υπώρειες του ομώνυμου λόφου στην πεδιάδα του κάτω Καλαμά. Τα λιγιστά κτερίσματα των τάφων περιλαμβάνουν αποκλειστικά αγγεία αττικών εργαστηρίων, γεγονός που αντικατοπτρίζει τη διεύθυνση του αθηναϊκού εμπορίου στην περιοχή από τις αρχές του 5ου αι. π.Χ.

Το νεκροταφείο φαίνεται πως δεν ανήκε σε γηγενή πληθυσμό αλλά σχετίζεται με κάποια κερκυραϊκή εγκατάσταση που πρέπει να αναζητηθεί στην περιοχή, όπως υποδεικνύουν η ύπαρξη ιερού αρχαϊκών χρόνων ψηλότερα στον λόφο και τυχαίες περισυλλογές ευρημάτων.

Το αγγείο (αριθ. ευρ. ΘΕ 5388) εκτίθεται στην Αίθουσα 4 – Ενότητα V:
«Η αρχαιολογία του θανάτου – Ταφές των ύστερων αρχαϊκών χρόνων».

Χρυσή ταινία και δανάκες από τη Ρίζιανη 3ος αι. π.Χ.

Ενεπίγραφη χρυσή ταινία

Η ταινία αποτελείται από λεπτό έλασμα χρυσού, μήκους 40 εκατοστών. Στο μέσον του υπάρχει έκτυπη διακόσμηση ωκύπερου, δηλαδή σχηματοποιημένου κεραυνού με φτερά που αποτελούν βραχυγραφία της παράστασης του αετού. Εκατέρωθεν του κεραυνού αναπτύσσεται η επιγραφή ΚΛΕΟΜΑΧΕ ΧΑΙΡΕ. Η ταινία κοσμούσε πιθανόν το ένδυμα του νεκρού.

Η επίκληση *χαίρε* συνιθιζόταν σε λίθινες επιτύμβιες στήλες της Λευκάδας, της Κέρκυρας και της Απολλωνίας στην Ιλλυρία, ενώ δεν ήταν διαδεδομένη στις ταφικές επιγραφές της Ηπείρου. Είχε διάδοση στους ελληνιστικούς χρόνους και έχει θεωρηθεί ότι συνδέεται με την αυξανόμενη τάση αφηρωισμού των νεκρών. Το ωκύπερο, σύμβολο του Δωδωναίου Δία, αποτελούσε έμβλημα του πολιτικού σχηματισμού – κράτους Άπειρος ή Συμμαχία των Ηπειρωτών (331/330 – 232/231 π.Χ.) και του Κοινού των Ηπειρωτών (232/231 – 168 π.Χ.). Ο Πύρρος το υιοθέτησε και το χρησιμοποίησε ευρύτατα για να προβάλει τον ηγεμονικό του ρόλο. Η απεικόνιση του ωκύπερου αλλά και η δήλωση της ταυτότητας στη χρυσή ταινία υποδηλώνει τη σημαντική πολιτική ή στρατιωτική θέση του νεκρού Κλεόμαχου.

Χρυσές δανάκες

Οι δύο όμοιες χρυσές δανάκες (ψευδονομίσματα) απεικονίζουν κεφαλή Περσεφόνης με στεφάνι από στάχια και αριστερά σελήνη. Ως μήτρα είχε χρησιμοποιηθεί και για τις δύο χάλκινο νόμισμα του βασιλιά Πύρρου, κοπής του νομισματοκοπείου των Συρακουσών το 278 – 276 π.Χ. Η επιλογή τους ως «καρώνειος οβολός», δηλαδή ως αντίτιμο για το ταξίδι στον Άδη, σχετίζεται πιθανόν με τον χθόνιο χαρακτήρα της θεότητας, ενώ η παρουσία τους στον πλούσια κτερισμένο τάφο καταδεικνύει την υψηλή κοινωνική θέση των δύο νεκρών που περιείχε.

Τα αντικείμενα προέρχονται από δύο κιβωτιόσχημους τάφους, εντός περιβόλου, στη Ρίζιανη. Ο πειόσχημος ταφικός περίβολος βρέθηκε σε μικρή απόσταση από τον οχυρωμένο οικισμό Ντόλιανης (αρχαία Φανοτή). Περιέκλειε συνολικά πέντε πλούσια κτερισμένους κιβωτιόσχημους τάφους και δύο μικρές ταφικές θήκες. Οι περισσότεροι τάφοι χρονολογούνται στον ύστερο 4ο και στον 3ο αι. π.Χ.

Τα αντικείμενα (αριθ. ευρ. ΘΕ 8009, ΘΕ 8010, ΘΕ 8025)
εκτίθενται στην Αίθουσα 4 – Ενότητα V:
«Η αρχαιολογία του θανάτου – Ταφές μέσα στον περίβολο».

DOMINICVS
ARVENIAR
VIXIT ANNO
HERACLEOT
FECIT

Μαρμάρινη σαρκοφάγος αττικού εργαστηρίου από το Ζάβαλι 2ος αι. μ.Χ.

Το σώμα της σαρκοφάγου είναι διακοσμημένο με ανάγλυφες μορφές μαινάδων και σατύρων, συνοδούς του θεού Διόνυσου, στη μια μακριά πλευρά της, ενώ στην άλλη απεικονίζονται λιοντάρια να πλαισιώνουν αγγείο για την ανάμειξη του κρασιού. Τις στενές πλευρές κοσμούν δύο ερωτιδείς που διεκδικούν φύλλο φοίνικα και σάτυρος με λεοντή αντίστοιχα. Δεν διατηρείται ακέραιη και παρουσιάζει φθορές στις σωζόμενες παραστάσεις.

Στην ίδια σαρκοφάγο ανήκει πιθανότατα το κάλυμμα με ολόγλυφη νεαρή ανδρική μορφή ξαπλωμένη σε ανάκλιτρο, τα άκρα του οποίου κοσμούνται με ζωόμορφες κεφαλές και φύλλα άκανθας. Ο νεαρός άνδρας, ντυμένος με χιτώνα και ιμάτιο, κρατά ειληπτήριο στο αριστερό χέρι και γιρλάντα με λουλούδια στο δεξί. Όπως μας δηλώνει το αποχαιρετιστήριο επίγραμμα σε ελληνική γλώσσα, πρόκειται για τον Αντώνιο, ο οποίος πέθανε σε ηλικία είκοσι ενός ετών.

Η σαρκοφάγος έχει κατασκευαστεί από πεντελικό μάρμαρο σε αττικό εργαστήριο τον 2ο αι. μ.Χ. Η Αθήνα κατά τον 2ο–3ο αι. μ.Χ. αποτελούσε σημαντικό κέντρο παραγωγής πολυτελών σαρκοφάγων. Τα προϊόντα αυτά δεν προορίζονταν μόνο για τοπική χρήση, αλλά είχαν μεγάλη ζήτηση εντός και εκτός ελλαδικού χώρου.

Το έκθεμα προέρχεται από τη θέση Ζάβαλι Λαδοχωρίου, όπου το 1975 εντοπίστηκε ταφικός θάλαμος–μαυσωλείο και αγρέπαυλη ρωμαϊκών χρόνων. Στο ταφικό μνημείο βρέθηκαν άλλες δύο σαρκοφάγοι, μεταξύ των οποίων η μαρμάρινη σαρκοφάγος με σκηνές από τα ομηρικά έπη (Εκτορος λύτρα) που εκτίθεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων.

Ο παραθαλάσσιος οικισμός στον κάμπο του Λαδοχωρίου, στον νότιο μυχό του κόλπου της Ηγουμενίτσας, ήταν πιθανότατα επίνειο της Φωτικής, ρωμαϊκής αποικίας που ιδρύθηκε την εποχή του Αυγούστου (27 π.Χ. – 14 μ.Χ.) στην κοιλάδα της Παραμυθιάς. Αναπτύχθηκε από τις αρχές του 2ου αι. μ.Χ. και άκμασε την Παλαιοχριστιανική περίοδο (4ος–6ος αι. μ.Χ.). Γύρω από τον οικισμό–λιμάνι του Λαδοχωρίου υπήρχαν μεμονωμένες αγροικίες και πολυτελείς αγρεπαύλεις, η πλουσιότερη από τις οποίες είναι αυτή στη θέση Ζάβαλι. Στο μαυσωλείο με τις μαρμάρινες σαρκοφάγους θα είχαν ενταφιαστεί οι εύποροι ένοικοι της αγρέπαυλης.

Η σαρκοφάγος και το κάλυμμα (αριθ. ευρ. ΘΕ 9445, ΘΕ 9447)
εκτίθενται στον αύλειο χώρο του Μουσείου.

Η ΑΝΑ ΧΕΙΡΑΣ ΕΚΔΟΣΗ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ
ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ – ΜΙΚΡΟΣ
ΟΔΗΓΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΤΗΚΕ ΑΠΟ
ΤΟΝ ΓΙΩΡΓΟ ΡΥΜΕΝΙΔΗ ΜΕ
ΣΤΟΙΧΕΙΑ BAQUE SANS ΚΑΙ
ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΣΕ ΧΑΡΤΙ MAGNO
VOLUME 150GSM ΚΑΙ 300GSM
ΣΤΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΘΕΟΔΩ
ΡΙΔΗ ΣΤΑ ΙΩΑΝΝΙΝΑ ΓΙΑ ΛΟ
ΓΑΡΙΑΣΜΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΦΟΡΕΙΑΣ
ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ
ARCHAEOLOGICAL MUSEUM OF IGOUMENITSA